

MIELŐTT HÚSVÉTHOZ ÉRNÉNK

I. Hozsánna! (János 12:12-19)

Virágvasárnap meghatóan szép jelenet tanúi lehetünk. Jézus dicsőséges bevonulása Jeruzsálembe a szenvedéstörténet nyitánya. Mindnyájunk vágya teljesül be a jelzett igében. Hányszor könyörögtünk azért, hogy végre Isten mutassa meg dicső-

Akác-sor ősz utóján

Jobbról, balról, hátul, elől:
Tövis, tövis.
Tövis mindenfelől.
Virágtalan, levéltelen az ág.

Szúrőszemű kísértetek a fák.
Ahogy köztük megyek,
Láthatatlan kezek
Illesztik fejemre a koronát.

Tövisből, tövisből a koronát.

Én feketén és lázadón megyek.
Koronázó kezek
Ujjnyomán vérem rubintja hull.
A vérszomjas föld felissza vadul.

Ha minden cseppből csak egy fűszál nőne:
Dús rét lenne itt, lelkek legelője.
De fű se nő az én vérem nyomán,
Őszi akácok ritkuló során.

Tövis, tövis.
Tövis mindenfelől.

A ritkuló sor végiről
Valaki lassan szembejő velem,
De Ő fehéren jó és csendesen.
És amerre vére rubintja hull:
Virág fakad, fa nő, hegy tornyosul,
Tenger tágul — a világ végéig.
S az Ő véréből áldott mindenik.

Az Ő fején is ott a korona,
Tövisből, tövisből a korona.
Ketten megyünk egy akác-soron át,
Csak — másképp hordozzuk a koronát.

—Reményik Sándor

ségét, tegyen valami hatalmas csodát, látványos dolgot. Talán sokkal könnyebb lenne nekünk is hinnünk és másoknak is megmutatnunk ki az, akiben hiszünk.

Mert mi is történik ebben a jelenetben? Jézus Jeruzsálembe érkezik és amikor a sokaság meghallja, páлмаágakat fogva, királyként fogadja Őt. Előtte nem voltak reklámkampányok, plakátok, falragaszok, vagy röpcédulák. Nem volt szervező- és fogadóbizottság. Nem voltak fizetett tapasztolók és felbérelt éljenzők. A tömegből egyszerűen kirobban a "Hozsánna!", mert senki sem tudta magában tartani az örömet, hogy megérkezett Izráel Királya. Ő az áldott, Aki az Úr nevében jön. Ő a régen várt és megjövendölt Messiás, Ő az Isten Fia. Ebben a magátóléltető örömben kell meglátnunk Isten igazi dicsőségét.

De milyen is ez a dicsőség? Ragyogó paripán, kivont karddal, hatalmas sereg élén? Nem. Szamar hátán, egyszerű ruhában, a tanítványok kíséretében. És hogyan folytatódik ez a dicsőség? Fényes palotában, hatalmas lakomán, hízelkedő emberek között? Nem. Egyszerű szobában, páskavacsorán, a Gecsemáné-kertben, gyötörődve, elfogatva, megvertetve, kigúnyoltatva, súlyos keresztet cipelve, elhagyatva, s megfeszítetve. És mégis ez az Isten dicsősége. És mégis zúg a "Hozsánna!", mert Jézus a Király. Egy másik evangélium leírja, hogy a farizeusok rászóltak Jézusra, hallgattassa el a sokaságot. Ő azonban így felelt: "Ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani." Valóban Jézus sohasem dicsőítette önmagát, az Atya volt az, Aki ebben a jelenetben is megdicsőítette a Fiút az ünneplő tömeg által.

Te, aki talán azon töprengesz, vajjon hol van Isten dicsősége a mai világban, gondolj az evangélium szavaira: "Tanítványai mindezeket először nem értették." Mi abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az eseményeket "húsvét fényében" láthatjuk. Mi már tudjuk, hogy valóban miért is ment Jézus Jeruzsálembe, és hogy

mindennek így kellett történnie. Azt is tudjuk, hogy ugyanaz a nép, mely most hozsannázik, nemsokára ugyanilyen hangosan kiáltja majd: "Feszítsd meg!" De azt is tudjuk, hogy éppen ezekért az emberekért halt meg és támadott fel Krisztus. Őértük is megtörtetett teste és kiontatott vére.

De nemcsak őértük, hanem érted is és értem is. Hát nem ilyen ember vagy te is? Amikor Isten dicsőségébe bepillanthatasz egy kicsit — mert Ő kegyelmesen megengedi — máris felcsendül ajkadról a dicséret. De ha jönnek a sötét felhők, és úgy látszik, hogy Pilátus katonái erősebbek, máris kiáltod a feszítésmegét. Lásd meg a virágvasárnapi történetben, hogy milyen az Isten valódi dicsősége a Jeruzsálembe számárháton bevonuló Jézusban. Lásd meg, milyen az Ő valódi ereje a kereszten szenvedő Jézusban. Akkor meg fogod látni a feltámadás örömet is.

De ne csak lásd meg, éld is meg ezt a dicsőséget. Egész életed hirdesse Isten dicsőségét, amely Jézus Krisztusban lett nyilvánvalóvá. Lássák meg rajtad keresztül minél többen az evangélium örömet.

Imádkozunk! Áldunk Téged, Jézus Krisztus, igazság és békeesség Királya, hogy szolgává lettél értünk. Formáld át minket Hozzád hasonlóvá, hogy példád szerint szelíden és alázatosan terjesszük a Te igazságot és békeességdet. Ámen.

II. Elvégetetett! (János 19:16-30)

Nagypénteken sok gyülekezetben nincs igehirdetés. Ezen a napon igazán átérezzük a szó méltatlanságát, az emberi beszéd erőtlenségét. Mindazt, ami történt, a "legjobb" igehirdető sem tudja igazán szavakba önteni, mondatokba foglalni. De nincs is erre szükség, hiszen ezt már megtették az evangéliumok írói Isten Szentlelkének segítségével. Nekünk csak végig kell olvasnunk, hallgatnunk a Passiót, Jézus szenvedésének történetét.

Egyszerűen csak beülni a templomba és

hallgatni? Hiszen ezt csináljuk minden vasárnapon és egyházi ünnepen. Nem testvéreim! Mint ahogyan vasárnaponként sem egyszerűn csak hallgatni kell, vagy így is fogalmazhatnánk, nem csak fülle!

Egyik ifjúsági énekünk felteszi a kérdést: "Ott voltál, mikor megfeszítették Őt?" Már hogy lettem volna — gondolja az ember. Pedig ma ott lehetsz! Mert ma a hallgatás nem tétlenséget jelent. Sokkal inkább alázatos befogadást. Engedd meg, hogy hassanak rád a szavak!

Őrültél virágvasárnapon a bevonuló Jézusnak? Kiáltottál hozsannát a tömeggel? Boldog voltál nagycsütörtökön, mikor Jézus kijelentette, ez az én testem, ez az én vérem? Mikor pedig elmondta, hogy egy a tizenkettő közül elárulja Őt, elbizonytalanodva feltetted-e a kérdést: "Én vagyok az, Uram?" Próbáltál-e együtt virrasztani és tusakodni Jézussal? Észrevetted-e, hogy a Mester újra és újra felráz álmodból? Szégyelted-e magad gyengeséged miatt! Megijedtél-e, mikor a főpap katonái megjelentek Júdás vezetésével és rátették kezüket Jézusra? Haragudtál-e Péterrel együtt, és később sírtál-e vele, mikor megszolgált a kakas? Megdöbbenél-e, mikor láttad, hogyan gúnyolják, verik, köpködik a Megváltót? Énekelted-e teli torokkal a

gyülekezettel együtt: "Értem tette ezt Jézusom fájó szívvel hiszem, tudom, lelkem örök üdvére?" Érezted-e, hogy szúr a töviskorona, és tudad-e másképp hordani, ahogy Reményik Sándor írja? (Akác-sor ősz utóján.) Meghatódtál-e, mikor hallottad, hogy imádkoztál a megfeszített Jézus az Őt kínzó katonákért? Hallottad-e az üres csendet, miután Jézus kimondta: "Elvégeztetett!"? Ott voltál? Igen, ma ott lehetsz!

Csak az a kérdés, tudsz-e még örülni, boldogan énekelni, elbizonytalanodni, szégyenkezni, megijedni, megdöbbenni, meghatódni, sírni? Mered-e engedni, hogy Isten igéje hatással legyen rád, megváltoztassa életedet, gondolkodásodat?" "Ó, ember, gondold meg!"

Imádkozunk! Uram, sokszor elárultalak. Nem csókkal, mint Júdás, hanem azzal, hogy elmulasztottam a hit cselekedeteit. Nem az "Üdvözlégy Mester!" köszöntéssel árultalak el, hanem azzal, hogy elmentem testvérem mellett és nem üdvözöltem néhány barátságos szóval. Uram, ne engedd, hogy életemet Júdás-ként fejezzem be...

Uram, mily sokszor megtagadtalak, szégyeltelek. Hányszor elvették az emberek bátorságomat, és hallgattam Rólad. Hány-

szor becsültem többre a világ tüzét. Segíts, Uram, hogy megbánjam, és visszaforduljak, mint Péter...

Uram, elbizakodottságom, gőgöm nem kevesebb, mint Kajafásé. Félelmem, az igazság mellé állni, nem kisebb, mint Pilátusé. Kishitűségem mélyebb sebeket ejt Rajtad, mint a római zsoldosok szegei...

Ó, Jézusom — Aki így imádkoztál: "Atyám, bocsáss meg nekik" — bocsáss meg nekem is. Akkor az én bűnös, régi életem megfeszítették és meghal, de feltámad Veled új, szent életre. Ámen.

— Tamásy Zoltán, ev. lelkész

LAPUNKRÓL!

Hálásan köszönjük a múltkorai szám óta beküldött elő- és felülfizetéseket. Talán szerepe volt ebben az "Előfizetése lejárt!" pecsétnek is. Évtizedes irányelvünk, hogy aki egyszer lapunk olvasójává lett, azt megtartjuk mindaddig, amíg a lapot ő vagy valaki az ő nevében le nem rendeli. "Lerendeléskor" jólesnék, ha a hátralékos előfizetést kiegyenlitenék vagy legalább — elhunyt hozzátartozó emlékére — adományt küldenének be. Biztatunk, ahogy vonatkozik, az esedékes előfizetések beküldésére, a hátralékok rendezésére.

Előfizetési hátralékokra vonatkozóan csak annyit, hogy kérjük azt figyelembe venni. Vagyis, 1997-re jelzett előfizetési megújítást (\$6-t) beküldeni, amikor az utolsó befizetés mondjuk 1990-re történt (tehát közben \$36 kihagyásával), valahogy nem illik az éveken át elfogadott szolgáltatáshoz. A címszalagon kiemelten jelzzük a lejáratí évet.

1996-ban is már csak úgy közöltük a legtöbb képet, ha azok közlési/nyomdatechnikai díját az "érdekeltek" megfizették. Ezt a gyakorlatot méginkább folytatni kényszerülünk, mert képek beillesztésének az ára januárral 43%-kal növekedett.

Nem kívánjuk olvasóinkat megzavarni a címdalalon az évfolyamot jelző kétféle számmal. A zárójelben lévő "67." azért fontos, hogy el ne felejtjük, az *Erős Vár* 1931-ben jelent meg első évfolyamában. A "63." pedig a tényleges évfolyamokat jelzi, mivel az ötvenes években anyagiak híján kimaradt négy évfolyam.

— Szerkesztő

100 x \$100 = SZÁZSZORSZÉP

Tíz éve volt utoljára, hogy az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia az *Erős Vár* olvasóihoz fordult szíves és bőkezű adományokért pénzállományának feltöltésére.

Most megint hasonló helyzetbe került az AMEK: tartalékai fogyóban vannak, s azt a leszükkült missziót is alig képes ellátni, ami még szolgálatát igényli. Különösebb gondunk az *Erős Vár* megjelenésének a biztosítása, a magyar evangélikus ügyek képviselete és szemelkötő való tartása országos vonatkozásban, szórványgondozás (telefonon és levélben), hazai kapcsolatok ápolása, teológiai ösztöndíjak "felkutatása" és hasznosítása, adományok közvetítése, s egyéb más alkalmi szolgálat.

A kérés tehát az, hogy mindezekhez állhasson anyagi keret rendelkezésre. Vagyis kérem az *Erős Vár* olvasóit, hogy ezúttal az **Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia** javára szíveskedjenek adakozni, kisebb-nagyobb adományokkal. Aki megengedheti magának, azt kérem, szíveskedjék \$100-t beküldeni, hogy minél hamarabb elérjük a "kampány" célösszegét, a \$10,000-t, ha akad még hetvenhárom ilyen nemes adakozó — gondolom és remélem akad...

Minden adományt az *Erős Vár*-ban folyamatosan nyugtázzunk; aki úgy jelzi, annak az adományát emlékadományként. Minthogy az adományok az adóalapból levonhatók, szíveskedjenek csekket, pénzesutalványt a következőképpen kiállítani és küldeni:

(Az USA-ból és külföldről) **Hungarian Conference—ELCA, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102-1229.** A "memo" vonalra írjanak ennyit: AMEK.

(Kanadából) **Hungarian Lutheran Church, 40 Shady Lane Cres., Thornhill, ON L3T 3W7.** a "memo" vonalra szintén írjanak ennyit: AMEK.

Szíves figyelembe még: Ilyen adományok függetlenek minden mástól, vagyis ezek nem számítanak előfizetésnek, felülfizetésnek, hátralékos előfizetések kiegyenlítésének, vagy akár AMEK tagsági díjnak; egyszerűen és egyenesen az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia szolgálata folytatását biztosítják.

Az AMEK léte és munkája Istentől ihletett hivatás, ezért az Ő nevében szól a kérés az adakozásra, hiszen az Igéből olvassuk: "A jókedvű adakozót szereti az Isten" (2Kor 9:6-7).

\$200: Dr. Schulze János (Pleasantville NY). **\$100:** Becker György *felesége emlékére* (Niles IL), dr. Fabók Ferenc (Tecumseh MI), ifj. Tessényi Kornél (The Woodlands TX). **\$50:** Özv. Üregdy-Nagy Józsefné (Lakewood OH). **\$30:** Németh Istvánné (Katy TX). **Eddig összesen:** \$2,690.00.

Minden eddigvett adományért, s a jövőbeniekért előre is, hálás szívvel mondok köszönetet.

—Bernhardt Béla, fősperes

az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia elnöke

Hogy mennyi az évi előfizetés

és
hová kell azt küldeni?

Az USA-ban 6 dollár
Kanadai címre és külföldre
US\$8 vagy CD\$10

Külföldre légipostán
US\$15

ERŐS VÁR

P. O. Box 602148
Cleveland, Ohio 44102

MELANCHTON FÜLÖP EMLÉKEZETE

születésének 500. évfordulóján (Bretten, 1497. február 16)

A legtöbb evangélikusnak az *Ágostai Hitvallás* jut Melanchtonról eszébe. A tájékozottabbak azt is számontartják, hogy az ő műve az első evangélikus dogmatika, a *Loci communes* (1521). Képe ott függ több templomban. Ám bizonyára kevesen tudják, hogy Luthernek ez a közvetlen munkatársa, s bizonyos értelemben utódja nem volt teológus: képzettségét tekintve humanista, az ókori nyelvek és irodalom tudósa, hivatására nézve a wittenbergi bölcsészkar professzora volt, aki csak otthonában prédikált (latinul, a németül nem értő diákok előtt), és teológiával szinte csak mellékesen foglalkozott.

Hogy Melanchton mégis éppen ezen a területen alkotott maradandót, olyannyira, hogy az evangélikus teológia ma legalább annyira melanchtoni, mint lutheri, s az Ágostai Hitvallás védelmében írt terjedelmes *Apologia* c. hitvallási irata bekerült a Konkordia Könyvbe, az talán éppen pedagógusi érdemeivel magyarázható: világos gondolkodásával, találó fogalmazás-készségével, melynek segítségével a legnehezebb kérdéseket is közérthetően tárgyalta. (Melanchton gimnáziumi tankönyve a múlt századig használatban voltak!)

Mikor Bölcs Frigyes szász választófejedelem a 21 éves tudóst kinevezte professzornak (akit nagybátyja, a kiváló hebraista Reuchlin János javasolt erre a feladatra), valószínűleg az a szándék is vezette, hogy Luther számára találjon sokoldalú segítő társat. Ez a számítása bevált. Már a lipcei dispután is (1519) Melanchton "súgott" reformátortársának, aki nem volt annyira járatos az ókeresztény irodalomban, mint ő; de igazán pótolhatatlan segítségnek az Ószövetség lefordításában bizonyult. Melanchton nyelvtudása, humanista műveltsége tökéletesen kiegészítette a nyelvészeti problémákra kevésbé fogékony Luther mély bibliaismeretét és fordítói tehetségét.

Kortársai viszont elsősorban a pedagógus Melanchtont ismerték. Wittenbergi székfoglaló előadását (1518) az egyetemi oktatás reformjáról tartotta. Leszögezte, hogy a hit és a tudomány szorosan összetartoznak és kölcsönösen támogatják egymást. Melanchton szerint a műveletlenség a hitetlenség melegágya: a bibliai nyelvek ismerete, az egyházatyák olvasása nélkül nem ismerhetjük meg Krisztust. A wittenbergi professzor egész pályája során az itt meghirdetett biblikus humanizmus és humanista kereszténység ideálját képviselte. Melanchton reformprogramját elfogadta

Philipp Melanchthon.
Holzschnitt von Lucas Cranach

a wittenbergi egyetem, melynek példáját hamarosan követte Németországban a többi reformatori szellemű egyetem is.

Nevelési elvét Melanchton a gyakorlatban is igyekezett megvalósítani. Egyetemi előadásai mellett a házába fogadott kosztos diákokat irányította tanulmányaikban, s magánórákat is adott nekik. Nem csoda, ha ezek után ő lett a főtekinthető pedagógiai kérdésekben. Az első evangélikus iskolák felállításakor tőle kértek tanácsot, Szászországban személyesen résztvett az egyházlátogatásokban, s a vizitátorok számára írt eligazításban is felhívta a figyelmet az iskolák fontosságára. Méltán tüntette ki az utókor a *Praeceptor Germaniae* — Németország tanítója — címmel.

Szólunk kell végül Melanchtonnak egy olyan erényéről, melyet kritikusi hibájának szoktak értelmezni: ez a kompromisszumkészsége. 1529-től Melanchton résztvett valamennyi fontos kollokviumon, vallásügyi tárgyaláson, s ezeken lassan az evangélikusság egyedüli szóvivőjévé vált. Ebben — a Luther mozgását akadályozó átok mellett — közrejátszott szónoki képessége, a délnémet humanistákhoz fűződő kapcsolatai, konzervatívizmusa, mely elfogadhatóvá tette őt az "óhitű" (katolikus) tárgyalópartnerek szemében, de leginkább a közvetítő szándék, mely minden megbeszélésen jellemezte. Kívülről nézve, Melanchton ingadozó, befolyásolható személyiség volt (l. például az Ágostai Hitvallás többszöri módosítását), magatartásában viszont felfedezhető a következetesség:

az egységre való törekvés áll a középpontban. Hitbeli és politikai egységet akart, de nem minden áron. A pápaságot vagy az úrvacsora racionális értelmezését mindenkör elutasította. Erőfeszítései nem vezethettek teljes sikerhez, de ami megvalósult, az nem kis részben az ő érdeme: az evangélikus rendek összefogása — a smalkaldeni szövetség — az Ágostai Hitvallás alapján.

Melanchton Fülöp hiteles képét gyakran eltorzítja, hogy összemossák őt tanítványjaival, akik idővel két pártra szakadtak — filippisták és gnézió(igazi)-lutheránusok —, s egyaránt óréa hivatkoztak anélkül, hogy komolyan vették volna tanítását. A Melanchton halála után (Wittenberg, 1560. április 19) kitört filippista civakodás a reformáció történetének egyik szomorú fejezete, mely árnyát a jobb emlékezetre méltó reformátorra is rávetette.

Melanchton személyes varázsa magyarországi diákjait is rabul ejtette. Teológiai, filozófiai, s pedagógiai elvei nálunk is sokáig meghatározók voltak. A jubileum talán segít abban, hogy Melanchton szerepét árnyaltabban értékeljük, és magyarországi hatását érdemben feldolgozzuk.

(Ev. Naptár)

— Csepregi Zoltán

A.M.E.K TAGSÁG

"Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia tagságát olyan... magánszemélyek alkotják, akik a Konferencia hitvallási alapjával egyetértenek és a Konferenciában való tagságukat igénylik."

Lassan ugyan, de egyre bővül az AMEK tagsága. Szívesen hívjuk hittestvéreinket, hogy a Konferenciában tagságot vállaljanak; így válik ez a szervezet az északamerikai magyar evangélikusok szórványközösségévé. Az évi tagsági díj \$20 (US vagy kanadai), mely magában foglalja az *Erős Vár*-ra való előfizetést is. Csekket "tagság" vagy "membership" megjelöléssel a lap címére szíveskedjenek küldeni. Aki már 1997-re előfizetett és AMEK tag kíván lenni, küldjön be US\$14-t vagy CA\$10-t tagsága ezévi érvényesítésére.

Emlékeztetjük az AMEK tagokat, akiknek már lejárt a tagságuk, hogy azt megújítani szíveskedjenek. A lap címszalagján a lejáratú évszám előtti "M" betű jelzi az AMEK tagokat.

AMEK

IMÁDKOZZUNK!

Urunk, Istenünk! Magasztalunk szent Fiad engesztelő áldozatáért és szolgálataért is, amelyet az igével és szentségekkel végez egyházunkban. Könyörülj, hogy áldozata és szolgálata ne vesszen rajtunk kárba. Hadd legyünk az Ő szent népe: Reá hallgassunk, Neki higgyünk, Benne éljünk, s Általa egykor üdvösségre jussunk. Ámen.

“AZ IGAZI VILÁGOSSÁG ELJÖTT A VILÁGBA”

Visszatekintés vízkeresztre

A háromkirályok, vagy vízkereszt ünnepe (január 6-án) egykor igazán a nagy egyházi ünnepek közé tartozott. Aztán az élettempó megnövekedése, s valahogy a közömbösség is közrejátszik, hogy e nagy ünnep, ha hétköznapra esik, nem kapja meg a megillető hangsúlyt, mégha itt vagy amott istentiszteleti alkalmat is nyújtanak. Ezért, noha lapunk inkább már bőjt idejére jelenik meg, vízkereszt visszatekintésre hívom az olvasókat. Mégpedig két gondolat jegyében. Az egyik ez: Nem a körülöttünk elterülő világból érnek minket a legsúlyosabb bajok, a legveszedelmesebb, leghalálosabb csapások, hanem azok saját szívünkéből, belülről törnek ránk, amikor elszakadunk Istentől. A másik: Isten gyermekeinek lennünk nem abból áll, hogy kikerüljük a nehéz órákat, a megpróbáltatásokat, hanem abból, hogy legyen erőnk azokat elviselni.

Elég ritkán nyitjuk fel a Szentírást annak kezdetén. A vízkeresztünnepi egyik perikópa készítetett engem is erre. Mózes I. könyvének 2. része szerint Isten az általa teremtet embert az Éden-kertben helyezte el, hogy ezt művelje és őrizze. Ezzel gondtalan életet biztosított az ember számára. Így szólt hozzá: “A kert minden fájáról szabadon ehetsz, de a jó és rossz tudásának fájáról nem ehetsz, mert ha eszel róla, meg kell halnod.” És az ember boldog és megelégedett volt, összhangban élve Istennel, a természettel, s teljes egyetértés volt közte és élettársa között, akiről Isten oly szépen gondoskodott számára. Boldogságukat semmi sem zavarta. Talán ezt emeli ki a Szentírásnak ez a megjegyzése: “Még mindketten mezítelenek voltak, de nem szégyeltek magukat.” Első gondolatomnak alapját innen merítettem. Addig volt boldog és gondtalan az ember élete, amíg belső összhangban volt Istennel.

Az ember tragédiája akkor kezdődött, amikor megfeledkezett arról, hogy mi is az alapja a boldogságának. Hogy az nem más, mint az Istennel való belső harmónia, aminek csak gyümölcse volt boldogsága. Ekkor támadt az embernek az a furcsa, szinte természetellenes, szerencsétlen gondolata, hogy boldogságát sajátmagának köszönheti.

Vajjon nem ismétlődik-e meg ez a furcsa jelenség mindnyájunkban? Azt merném

mondani, hogy még a kígyóra sincs az embernek szüksége, hogy ez az emberi magatartás bennünk is megismétlődhesék. Nem ezt tapasztalja-e sok szülő is, amikor saját gyermekeik ellenük fordulnak?

A Szentírás I. könyvének a 3. része szerint az ember egyszerűen úgy érezte, hogy teljes boldogságának egyetlen akadálya van: a tiltott fa gyümölcse. Ez olyan fontosnak látszott számára, hogy Isten eredeti parancsára is már csak eltorzult formában emlékezett; mintha Isten tiltotta volna őt valamennyi fa gyümölcseinek az élvezetétől. Ezért Isten parancsának a fenyegető részét is most már csak fenntartással fogadta. Nemde ilyenek vagyunk mi is mindnyájan, mindmáig? Áh, ez nem lehet igaz. Miért is kellene meghalnunk, csak azért, mert megszegjük Isten parancsait? Hiszen Isten az atyai szeretet Istene, s nem lehet olyan kegyetlen!

Emlékszem, hogy még teológus koromban is úgy gondoltam, hogy maga Isten sem váltotta be szavát, hisz sem Ádám, sem Éva nem halt meg abban a pillanatban, amikor beleharapott a tiltott gyümölcsbe, ill. abban a pillanatban, amikor megtagadták engedelmességüket Teremtőjük iránt. Vajjon nem maradt-e meg azóta is az ember tudásszomja, összekapcsolva az Istennel való függetlenségnek a vágyával, mint legnagyobb kísértéssel? Saját szavai szerint Einsteint tudományos munkája közben az a kíváncsiság ösztökölte, hogy hogyan is teremtette Isten a világot. Egy másik, még élő, modern tudós legnagyobb eredményének szánta az Isten-hívők felé, mikor azt mondta: “Már, már nagyon közel vagyok ahhoz, hogy én is higgyek Istentben.”

A másik gondolatot illetően — hogy a mi saját Isten-gyermekségünk igazán nem abból áll, hogy Isten segítségével elkerüljük életünknek nehéz óráit, hanem inkább abból, hogy elég erőnk legyen azoknak elhordozásában — ezeket szeretném mondani, ill. két illusztrációt felhasználni. Az egyik Michelangelo “Pieta” c. szobra. Micsoda mély békesség jut kifejezésre Mária arcán, amint ott nyugszik ölen a kereszten meghalt és mégis élő Fia, Jézus Krisztus!

Másik illusztrációmnak hadd idézzem

volt német jó barátomnak, Spreng Heinz-nek az emlékét, akivel előbb Tübingenben, majd Bonnban 1932-ben és 1933-ban egy-egy évet töltöttünk együtt, mint teológiai hallgatók. Ő Württembergben szolgált később, mint fiatal evangélikus lelkész, amikor a II. világháború vége felé katonai behívót kapott és az északafrikai frontra küldték ki szolgálatra, Feleségének, aki otthoni gyülekezetében férje helyett folytatta a lelkészi szolgálatot, egyszer magáról készült fényképet küldött haza, amint ott ül a sivatag forró homokjába ázott lövészárók előtt. Levelében meg arról számolt be, hogy már csak néhányan maradtak életben, de már várják a pillanatot amikor ők is mint áldozati bárányok fejezik majd be földi pályafutásukat. Mély békesség sugárzik az ő arcáról is.

Nem új törvények hozásával, új gazdasági és társadalmi rendszerekkel, sem még pusztító atomfegyverekkel, körmönfontan megfogalmazott szerződésekkel és megállapodásokkal változnak meg ennek a sokat gyötört világnak a viszonyai. Egyes-egyedül Isten gyermekeinek bensőjéből kisugárzó békesség és szeretet hoz változást. Ezért nagy küldetés vár az egyetemes keresztyén egyházra, hivatára, hogy bárhol vannak, mindenben, amit csak tesznek magánéletükben, hivatásuk teljesítésében, társadalmi munkásságukban ezt a békességet, ezt a krisztusi szeretetet sugározzák ki. Abban a bizonyos reményben, hogy maga Isten is velük lesz, és az Ő segítségével sokakat elvezessenek Krisztus Urunkhoz, az igazi Világossághoz, Aki — eljövén ebbe a világba — megvilágosít minden embert (vö., János 1:9).

—Tessényi Kornél, ny. ev. lelkész

KIÉ JERUZSÁLEM?

A “New York Times”-ben december 21-én megjelent nyilatkozat közel 300 aláírója között van dr. Anderson George, az “Evangelical Lutheran Church in America” országos püspöke is. A nyilatkozatot az izraeli—palesztín béketárgyalások újonnan megindulásához bocsátották ki. Ez többek között megállapítja: “Jeruzsálem békéje megkívánja, hogy az ne egy néphez, vagy egy államhoz vagy egy valláshoz tartozzék. Jeruzsálemnek nyitva kell lennie mindenki — két nép és három vallás — számára.”

Protestantizmus és nemzeti azonosságtudat

Az Úrnak 1676. esztendejében Tolnai Mihály kolozsvári prédikátor "Vitézek tüköre" című művében a következőket vetette papírosra: "Magyar, ne veszed a magyart! Vigyázz jövődöbeli megmaradásodon! Hitesd el magaddal, hogy kevesen vannak emberek közti jóakaróid. Akár lutherista, akár pápista, akár kálvinista légy, csakhogy magyar vagy, ezért egyenlő sorsod, egyenlő jobbágyi állapotod léssen. Legyen tudva néked és emlékezzél erre."

Kurucok és labancok küzdelmei között, a három, vagy még több részre szakadt országunk múltját és jövőjét elemezte nagyságos Thököly Imre vezérlő fejedelem uralkodása idején a prédikátor: "Magyar ne veszed a magyart!" — azaz ne törj magyar testvéred ellen, "vigyázz jövődöbeli megmaradásodon"... A millicentenáriumi évében a reformációra emlékezve kívánok beszélni nemzeti azonosságtudatunk kialakítása és fennmaradása szempontjából.

I. A BIZONYÁSGTEVŐK FELLEGE

A Zsidókhoz írott levél szerzője a 12. fejezet elején a hit őszövétségi példaképeit nevezi a bizonyásgtevők fellegének. A magyar egyháztörténetet vizsgálva, múltunkban mi is fölfedezhetjük, emlegethetjük, magunk elé példának állíthatjuk azoknak az életét, akik évszázadokon keresztül egyházainkból a haza szabadságáért és ezzel együtt a vallás-szabadságért is harcoltak.

Amint azt valljuk és tanítjuk, a magyar protestáns egyházak nem a reformációtól kezdve számítják történelmüket, hanem fölállalják a bibliai kortól kezdve a jézusi tanítványságot és a millicentenáriumi évében különösen emlékezve az ezerszentdős magyar iskolai rendszerre, Pannonhalma bencés alapítású első kolostori iskolája óta, magunkénak tudjuk a kereken ezerszentdős magyar egyházi történelmet.

Az első királyok korában egycsapásra, kardcsapásra keresztyénné lett magyar nép valójában csak a reformáció nyomán, századokkal később került igazán a krisztusi evangélium vonzáskörébe, lett igazán keresztyén népegyház. A viszályoktól hangos, töröktől és némettől darabokra szagatott ország népe számára a reformáció igehirdetői vigasztalást és reménységet kínáltak. Korabeli feljegyzések szerint a magyar királyság területén a XVI. században a nép túlnyomó többsége a reformáció táborába tartozott.

Hamarosan megindult azonban az ellenreformáció, és a bécsi császári hatalom fegyveres ereje és adminisztrációs hatalma igyekezett visszafordítani a helyzetet. A nemzeti függetlenségért és a vallás szabad gyakorlásáért vívott harcok kiemelkedő hősei, Bocskai István, Bethlen Gábor, a Rákócziak, Thököly Imre törekvéseit siker koronázta, többször is rögzítették békekötések alkalmából írásban a nemzeti követeléseknek és a vallás szabad gyakorlásának a betartását. A hadi szerencse csillagának a leáldozásakor azonban újra megtapasztalhatták a magyar protestánsok a központosító, németesítő és katolizáló törekvéseket.

A XIX. század nagy szabadságharcában is együtt emlegették Petőfi és Kossuth körül a nemzet és a vallás szabadságát. Ha most azt kérdezzük, mi volt a nemzeti azonosságtudat kialakításában a legfontosabb tényező, akkor minden bizonnyal arra kell rámutatnunk, hogy a protestáns egyházakban az evangélikus és a református népnyelvű igehirdetés mellett az iskolák és a tanítók munkája volt a döntő. A reformáció kora után az jött szokásba, hogy a lelkeszek az itthoni teológiai képzés után hosszabb-rövidebb időt töltöttek külföldön az egyetemeken, majd hazajöve, először tanítói állást kaptak. Híres régi kollégiumaink, iskoláink alma materei voltak a protestáns és magyar öntudatnak. Köztudott, hogy a Károli-féle bibliafordítás teremtette meg a magyar irodalmi nyelvet, amint más európai népek is ebben a korban a Biblia anyanyelvi fordításán keresztül indulhattak el az egységes nyelvi-irodalmi fejlődés útján.

Hazánkban különösen az evangélikus egyházra volt jellemző, hogy a magyar nyelvű gyülekezetek mellett jelentős számban tartoztak az egyházhöz német és szlovák anyanyelvűek. A reformáció után az anyanyelvi Istenisztelet és prédikáció természetessé vált ezekben a gyülekezetekben és az ehhez szükséges teológiai irodalom és képzés is rendelkezésre állt, már amennyire ezt az üldözések korában megengedte a császári hatalom.

Azt a tényt azonban alá szeretném húzni, hogy egészen a XIX. századig a nemzetiségi ellentétek nem jelentkeztek a protestantizmuson belül. A korábbi évszázadokban a "hungarus", azaz "magyar" megjelölés azt jelentette, hogy a "magyar király alattvalója", a magyar koronához tartozó vidékről jön az illető. Így a külföldi egyetemre beiratkozottak között lehettek a nevek alapján a magyar anyanyelvűek mellett németek és szlovákok és más nemzetiségűek is.

Az idézett prédikatori szövegben 1676-ból nemcsak az akkori "ökumenikus", hanem a nemzetiségi állapotokra is következtethetünk: "... Akár lutherista, akár pápista, akár kálvinista légy, csakhogy magyar vagy, ezért egyenlő a sorsod, egyenlő jobbágyi állapotod léssen. Legyen tudva néked és emlékezzél erre."

II. "MA, HA AZ Ő HANGJÁT HALLJÁTOK, NE KEMÉNYÍTSÉTEK MEG A SZÍVETEKET..."

A múlt vizsgálata, az emlékezés, a bizonyásgtevők fellegének hálaadással történő szemlélete mellett a jelen feladatait is számba kell vennünk azzal a célkitűzéssel, hogy a legutóbbi évek nagy ajándéka, az egyházak elnyert társadalmi szabadsága kötelez a jövő irányába: Quo vadis magyar protestantizmus?

A millicentenáriumi kérdés számunkra az, vajjon mit valósíthattak meg az egyházak Isten üzenetéből, törvényéből és evangéliumából az elmúlt évszázadok alatt? A régi szép veretes kifejezések szerint Isten igéje "iudex", azaz bíró felettünk, norma és regula, mérték életünk számára. Olyan próbák, amelyekhez hozzámérhetjük tanításunkat és erkölcsi magatartásunkat. Reformációt ünnepelve, Lutherre, Zwinglire, Kálvinra emlékezve számot kell adnunk arról, hogyan gazdálkodhatunk a reánk bízott kincssel, mennyit tudunk belőle beleépíteni életünkbe, családi és nemzeti közösségünkbe.

Ez a számadás nem maradhat meg csak az egyház határain belül, hiszen a reformáció üzenete volt az, hogy a hit, a vallás nem csupán magánügy, hanem közügy. Törekednünk kell a város jólétén és nemzetünk előrehaladásán, a közjót keresve.

A magyar irodalmi nyelv kialakításában való protestáns hozzájárulást már említettem, most még egy fontos szempont legyen előttünk a Bibliához kapcsolódva. A Szentírás ugyanis alapvető morális értékek struktúráját alakítja, erkölcsi kódex volt egész társadalmunk számára kereken ezer éven át. Ha azt vizsgáljuk, milyen értékrendszert kívánt az egyéni és közjó keresésében népünk továbbadni a következő nemzedéknek a nevelés és oktatás segítségével, akkor csak az elmúlt negyven év jelentett kivételt, a szocializmus ideje.

Kérdezzük meg a reformáció ünnepe, vajjon mennyire vált biblikus-sá, etikussá, krisztusivá a magyar társadalom? Tudunk-e ma élni a lehetőségekkel és az elmúlt évtizedek hivatalos elvilágiasítására törekvő, nyíltan vagy burkoltan egyházzellenes, ateista oktatási és igazgatási rendszere után ma mennyire van igénye és mennyire van szüksége a magyar társadalomnak a krisztusi etikára? Vajjon mennyire látszik meg a közéletben, hogy hazánk keresztyén hátterű?

Az sem vizsgálhat meg minket, hogy korábban is kritikai hangot kellett megütnie annak, aki ezekre a kérdésekre választ keresett. Álljon itt előttünk egy vélemény 1928-ból: "... Általános panasz, hogy önzés, személyes érdekek, rút nyereszkesedés, hiúságok és hatalmi vágyak lépnek előtérbe és szorítják hátra a valódi közérdekeket. Az elvi harcok gyakran sülyvednek a személyes gyűlölködésnek és torzsalkodásnak színvonalára... A politikai élet porondján nem ritkán hangzik durva szó, sőt felháborító magaviselet botránkozott meg..." (A protestantizmus Magyarországon című könyvében írja egy országgyűlési képviselő, kiadta a Betlen Gábor Szövetség. "Mit tehet a protestáns ember a politikai élet megnevesítésé érdekében?" 190. lp. Budapest, 1928.)

Sokszor halljuk azt is, hogy az egyházaknak alázatosabbaknak kellene lenniük, mert hiszen az elmúlt évszázadok tele vannak vallásháborúkkal, egymás elleni harcokkal. Vajjon van-e hitelünk arra, hogy magásra tartsuk erkölcsi mércénket a világ számára?

A régi érvelés szerint azt tudjuk felelni, hogy úgy van ez a kérdés, mint az a tény, hogy évmilliók óta található víz a földön, mégis sok a

pizkos kéz. A megoldást a kézmosás jelenti. A víznek találkoznia kell a pizkos kezekkel.

Az erkölcsi értékek, az egykor kőbe vésett Tízparancsolat, a jézusi erkölcs folyamata ott található a történelemben: "Az Ige testté lett, közöttünk lakott..." (János 1:14). A mi feladatunk, hogy éljünk vele, ahogyan az apostoli intés mondja: "Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket..." (Zsidók 3:15)

Micsoda óriási lehetőség ebből a szempontból a hitoktatás! A fiatal nemzedékek ott élhetnek abban a krisztusi, bibliai erőterben, amelyik megtanít arra, hogy "nemcsak kenyérről él az ember". Az ideológiai materializmus mögöttünk van, de itt maradt bennünk, körülöttünk az a vulgármaterializmus, amelyik azt hirdeti, hogy "eladó az egész világ!" Az aranybörjű körül táncoló magyar társadalomnak meg kell hallania Krisztus hívását, hogy fölemeljük tekintetünket Istenhez, átitatódjunk a spirituális világ erejével. "Az Isten Lélek és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk" (János 4:24). Micsoda óriási lehetőséget jelentenek iskoláink! Korábban a szülők hozták a gyermekeiket az egyházhoz, most a gyerekek hozzák a szülőket.

Igenis, minden ellenkező vélemény dacára, a hitet lehet és kell tanítani! A régi latin kifejezés szerint különbséget kell tennünk a hittel kapcsolatban a szív bizalma és a fej ismerete között, "Fides qua et fides quae creditur". Nagyon nagy bajt jelent, ha a fejet és a szívet elválasztják egymástól! Senkire sem szeretnénk ráerőszakolni a hitet, de kötelességünk bizottságot tenni arról. Gyülekezeteinknek olyan nyitott közösségekké kell válniuk, ahol megértést, békességet, megbocsátást, szeretetet, tiszteletet találnak az emberek.

Egyházaink protestáns azonosságtudatához hozzá kell hogy tartoz-

zék annak a megvallása is, hogy az elmúlt évszázadokban voltak korszakok, amikor az egyház nem teljesítette feladatát, mert elszakadt Isten igéjétől és Urától, Jézus Krisztustól. Ide sorolhatjuk azokat az eltévelyedéseket, amikor a teológia és az igehirdetés nem Isten akaratának közvetítése volt, hanem külső hatalmak kísérő liturgiája és muzsikája, emberi hatalmi politikai érdekek szolgálatában, fekete, barna, vagy vörös zászlók árnyékában.

Az elmúlt néhány évtizedben mindig Kelet felől tájékozódunk, most mintha Nyugat lenne a főirány. Az egyesülésre, európai egységre törekvő országok számára azonban az a fontos, hogy a nagyobb térségen belül is megőrizzék nemzeti sajátosságait, kulturális kincseiket, spirituális értékeiket. A főirány az, amit az európai közös gondolkodás egyik előfutára, a filozófus Descartes nyomán így fogalmazhatunk meg: "Cogito ergo sum" — "gondolkodom, tehát vagyok" helyett "Coexisto ergo sum" — csak együtt, egymásért élhetünk, sőt nemcsak "coexisto", hanem "proxisto" kell, azaz nemcsak együttélés, hanem egymásért való élet, együtt-egymásért lehet a követendő cél. Vagy megtanulunk együtt és egymásért élni, vagy pokollá tesszük egymás számára a világot, ahogyan erre szomorú példát láttunk az egykori Jugoszlávia területén.

Reformáció ünnepe idézzük újra a régi prédikátort: "Magyar, ne veszed a magyart! Vigyázz jövendőbeli magatartásodon! Hitesd el magaddal, hogy kevesen vannak emberek közt jóakaróid. Akár lutherista, akár pápista, akár kalvinista légy, csakhogy magyar vagy... Legyen tudva néked és emlékezzél erre!"

—D. dr. Harmati Béla, ev. püspök

Megjegyzés: 1) Ennek a Sárospatakon az 1996. Protestáns Napok alkalmából elhangzott előadásnak a szövege a "Lelkipásztor" c. havilapban jelent meg. 2) Jóllehet lapunkban inkább tótot írunk szlovák helyett, stb., az előadó szóhasználatán nem változtattunk.

AZ EGYHÁZ HÍREI OTTHONRÓL

• December 9-én a Budapest XII., Márványutca 23. számú ház bejáratánál a Magyarországi Evangélikus Egyház emléktábláját leplezték le, D. Ordass Lajos mártír püspökre emlékezve. Az ünnepségen D. dr. Harmati Béla elnöklő püspök, Mag. Szépfalusi István bécsi lelkész, s dr. Noko Ishmael, az Evangélikus Világszövetség főtitkára mondott méltató beszédet. Az emléktábla szövege: "E házban élt D. Ordass

Lajos evangélikus püspök, akit 1948-ban és 1958-ban erőszakkal távolítottak el hivatalából. Személye világitó fény volt az embertelenség sötétségében, példa a Krisztus-hit bátor vállalására, a megalkuvás nélküli helytállásra. Magyarországi Evangélikus Egyház, 1996."

• Nemrégén liturgiai konferencia keretében foglalkoztak az ev. egyházon belül az istentiszteleti rend (liturgia) kérdéseivel, mint pl., a jelenlegi gyakorlat hiányaival, a múlt liturgiai kincseinek megőrzésével, az újabb fejlemények illő feldolgozásával, a hívek liturgiai nevelésével, az úrvacsoraosztás gyakoriságával, a liturgikus zene és éneklés minőségével. Megpendítették, hogy újabb Ágendát kell tervezni az 1986-ban megjelent helyébe. (Érdekesnek számított a megjegyzés, amint önmagában igaz is, hogy "az Istentisztelet úrvacsora nélkül sem csonka". Talán hozzá kellett volna tenni, hogy Luther szerint a vasárnapi fő-Istentisztelet, *Hauptgottesdienst*, nem nélkülözheti az úrvacsoraosztást, mintha ezt igazolná Csel. 2:46 is, s hogy az Ágostai Hitvallás mennyire hangsúlyozza a hetenkénti vagy még sűrűbbeni úrvacsoraosztást. Feltehetően beszéltek róla, de a cikk nem említette a kettős gyónás problémáját. Ez abban mutatkozik meg, hogy a jelenlegi magyar, énekes Istentisztelet bevető rendjében van "bűnvallás" és "kegyelemhirdetés/bűnbocsánat", s a már bűnbocsánatot nyert híveknek úgy félórával később, úrvacsoraosztás alkalmával, tulajdonképpen ismét gyónniuk szükséges. —Szerk.)

• Mintegy jellemző utószónak számított a milicentenáris jubileumhoz D. dr. Harmati Béla ev. elnöklő püspök országos presbiteriumi beszámolójának idevágó része: "A budapesti EXPO 96 lemondásakor azt ígérte a kormány,

hogy kárpótlást kaphatunk a milicentenáriumi programokban (...) Meg kell állapítanunk, hogy az Emlékbizottság hivatalosai sokfelé elszabotálták a milicentenáriumi és méltatlan rendezvényekkel is találkozunk. Szóval kell tennünk, hogy a nemzeti és magyar programok helyett sokszor idegen programok élveztek előnyt. Egyházon és más egyházak által évek óta támogatott Evangéliumi Színházunk úgy tűzte másorra ebben az évben Sik Sándor katolikus papköltő István király című művét, hogy nem is akadt Budapesten és vidéken ehhez fogható milicentenáriumi produkció. Az állítólag pártatlan milicentenáriumi bizottság támogatási kérésünket elutasította. Nagyorosszúl esett, hogy viszont egy amerikai 'musical' kapott kétfélmilliót."

• Az Ev. Világszövetség európai tag egyházainak vezetői december 8—12 között Budapesten tartották konferenciájukat, "Az egyházak missziója Európában" témával. A külföldi felszólalók között volt Vikström John finn érsek, Hirschler Horst német, Klein Christoph erdélyi szász, Persenius Ragnar svéd, Filo Julius tót, Szarek Jan lengyel püspök, és Hoeffel Mihály francia egyházi elnök. —(.)

HELYREIGAZÍTÁS

Sajnáljuk, hogy Tessényi Kornél: "A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát" c. cikkébe (*Erős Vár*, 1996. december, 3.o.) a Durant idézetnél értelemzavaró hiba csúszott be. Helyesen: "A vallás az az utolsó szubjektum, amelyet intellektusunk csak lassan kezd megérteni. Ifjúkorunk idején fölénytel néztünk le rá és annak kedvenc *hihetetlenségeire*..." — Szíves elnézést kér, a Szerkesztő.

† BODNÁR GÁBOR ©

1920—1996

Családjával és kiterjedt rokonságával, barátjaival és cserkésztestvéreivel együtt gyászoljuk Bodnár Gábor halálát. A Nyugatra szakadt magyarság egyik kiemelkedő vezéralakja volt, amint életcélján, a külföldön felnövő ifjúság kereszténynek és magyarnak való megtartásán fáradhatatlanul munkálkodott, mint a Külföldi Magyar Cserkészszövetség ügyvezető elnöke, kereken 50 éven át. De kiterjedt figyelme a magyar hazában és elszakított területein a rendszerváltás óta kialakulhatott magyar cserkészszervezkedés és -tevékenység felkarolására és fejlesztésére is. Ötvenéves szolgálatainak a részleteit és érdemeit itt nem sorolhatjuk fel. Életéért áldjuk Istent, a "Jó munka" elvégzéséért családjának mondunk köszönetet, s nemes lelkét a feltámadás vigasztaló bizonyosságával ajánljuk mindnyájunk Megváltó Urának, Jézus Krisztusnak a kegyelmébe.

Nyugodjék békében és az örök világosság fényeskedjék neki! —BB

Adományok nyugtázása

• "AZ ERŐS VÁR"-RA

Minden előfizetés a címszalagon kiemelten jelzett év végén jár/járt le. Köszönettel nyugtázzuk az 1996. november 16-a és 1997. január 20-a között az előfizetéseken felül beérkezett adományokat:

\$100: Asbóth Gyula *szülei, Nt. Asbóth Gyula táb. alesperes és felesége emlékére* (Arlington VA). **\$60:** V. Bócsay Zoltán (Rocky River OH). **\$50:** Balázs Dénes (Bethlehem PA), Teltsch Árpád (Pembroke Pines FL). **\$45:** Becker György *külföldi előfizetésekre* (Niles IL), Kol-tai Rezső (Helsingborg Svédo.), N. N. *külföldi előfizetésekre* (Cleveland OH). **\$44:** Saláta Pálné (Inverness IL). **\$40:** Hegedős Gyuláné (Vancouver BC). **\$30:** Özv. Kunos Jenőné (Hot Springs AR). **\$25:** Dr. Hudra László (Peoria IL), özv. Markovits Pálné *szereteti emlékére* (Upper Sandusky OH). **\$20:** Bacsek István (Cambridge ON), Markovics István (Spring Hill FL), Sárkány Károly (Aiken SC), özv. Somos Mihályné (Sparks NV), Zoltán Sándor (Grosse Ile MI). **\$15:** Balázs Dénes *külföldi előfizetésre* (Bethlehem PA), Kiss Antalné (Eto-bicoke ON). **\$14:** Özv. Knodel Jánosné (Fairview Park OH), Papp Gábor (Sarasota FL), Varga Lajosné (Park Ridge IL). **\$12:** Bertók Lajos (Rocky River OH), Szent Királyi János (N Olmsted OH). **\$10:** Gaydán Melinda (Fairview Park OH), dr. Mekis Éva (North York ON), özv. Sikora Györgyné (Rocky River OH), Tomaszek László (Fairview Park OH). **\$8:** Dr. Fabók Ferenc (Tecumseh MI). **\$5:** Bakó László (Thornhill ON), dr. Kőrös János (Scarborough ON), Kőrösi Jolán (Rocky River OH), Virágh Lászlóné (Westlake OH). **\$4:** Csépes Lajos (Rocky River OH), Gömbös Anna (Brunswick OH), dr. Hadházy József (Jamestown NY), dr. Lebach Antal (Rocky River OH), Lévius László (Nyland CA), Miller Henrik (Fairview Park OH), Szabó Judit

(Landing NJ), Tóth István (Moreland Hills OH), Vajda István (Whippany NJ), Vargha Judit (Montreal PQ). **\$2:** Bruckner Ede (South Bend IN), dr. Déry Béláné (Lakewood OH), özv. Domján Elekné (Cleveland OH), özv. Domján Zoltánné (Westlake OH), Gyarmathy Csaba (Cleveland OH), Kőrösmezei Sándorné (McKeesport PA), Victorisz Lajos (Victoria BC). **\$1:** Horváth Géza (Hideaway Hills OH).

• EVANGÉLIKUS ISKOLÁKRA

Fasori gimnázium. \$100: Dr. Hudra László (Peoria IL), dr. Schulze János (Pleasantville NY). **Eddig összesen: \$9909.00.**

Szarvas. \$50: Dr. Fabók Ferenc (Tecumseh MI). **Eddig összesen: \$205.00.**

• A.M.E.K. TAGSÁGRA

1996: Lovagi Tibor (Cleveland OH). **1997:** Dr. Hódos Frigyes (West Chester PA), Mindszenty Bertalanné (Willowdale ON), Tomaj Gusztáv (Chicago IL). **1998:** Tomaszek László (Fairview Park OH).

* * *

Szíves tájékoztatásul: Lapunkra az előfizetéseket és lapfenntartó adományokat **Erős Vár** névre és **P. O. Box 602148, Cleveland, OH 44102** címre kérjük beküldeni.

*

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia a hazai ev. egyházi iskolaügy és az ev. egyházi segélyszolgálat javára (felesben megosztva a magyarországi és az erdélyi magyar ev. egyház között) szívesen fogad el és továbbít adományokat. Csekket **Hungarian Conference — ELCA** névre és **9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102** címre kell küldeni. A csekken kérjük az iskolát (Aszód, Békéscsaba, Bonyhád, Deáktér, Fásor, Győr, Nyíregyháza, Orosháza) vagy a segélyszolgálatot ("Segély") megjelölni. Minden adományért hálás köszönetet mondunk.

INNEN—ONNAN

61 MILLIÓ

a világ evangélikusságának a száma. Közülük 8.7 millió Afrikában, 4.9 millió Ázsiában, 37.4 millió Európában, 1.4 millió Délamerikában, 8.6 millió Északamerikában él. Az Evangélikus Világszövetséghez 122 egyházban és 12 elismert gyülekezetben 57.3 millió lélek tartozik. Németországban, az USA-ban, Svédországban, Finnországban, Dániában, Norvégiában, Indonéziában, Tanzániában, Etiópiában, Madagaszkárban, Indiában, Brazíliában, Pápu Újguiniben, a Délafrikai Köztársaságban, s Namíbiában az evangélikusok száma jóval meghaladja a félmilliót. Tizenkilenc taggyházban is a hívek száma félmillió felett van. A Magyarországi Evangélikus Egyház lélekszámát változatlanul 430,000-ben jelölik meg. Az Erdélyben működő, nagyszabedű központi száz év. egyház létszáma több mint egyharmadával kevesebb, mint a kolozsvári székhelyű magyar ev. egyházé, mely 32,000-nek van feltüntetve az Ev. Világszöv. 1996-ról készült statisztikai jelentésében.

ELŐSZÖR "EVANGÉLIKUS"

A franciaországi Protestáns Egyházszövetség élére, kilenc évtizedes fennállása során, most választottak először evangélikus elnököt az 54 éves Tartier Jean esperes személyében, aki legutóbb a Franciaországi Evangélikus Egyház ökumenikus osztályának a titkára volt. Az egyházszövetséghez tartozó taggyházak lélekszáma kerekén 800,000. Ezek közé számít a jelzett evangélikus egyház 40 ezer és még az Elzász-Lotharingiai Evangélikus Egyház 210 ezer taggal.

ISMERT VENDÉG

Arafat Yassir felesége, Suha, és lánya, Zahwa 1996-ban is résztvett a Betlehemben tartott karácsonyi evangélikus Istentiszteleten, melynek arab, angol, s német volt a szertartási nyelve; a karácsonyfát Finnországból "importálták". Betlehemben karácsony ünnepének a felügyelete immár másodszer került a Palesztín Fennhatóság hatáskörébe.

GYÜLEKEZETI HÍREK

CLEVELAND — ELSŐ

Beszolgáló lelkész: Juhász-Shepherd Ferenc

Templom és lelkési hivatal: 2836 Martin Luther King Blvd. (44104). Tel.: (216) 721-7074. **Vasárnapi istentisztelet délelőtt 10 órakor, angol—magyar. Mihály Ernő gondnok telefonszáma: 561-7316. A lelkész otthoni telefonszáma: 941-2212.**

* * *

CLEVELAND — NYUGAT

Lelkész: Tamásy Zoltán

Templom: West 98 és Denison Avenue — Lelkészi hivatal: 3245 West 98th Street (44102). Telefon: (216) 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven. Úrvacsoraosztás minden hó első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola októbertől májusig 9.30-kor angol, 10.45-kor magyar nyelven.

Szeretettel köszöntjük testvéreinket a bőjti időszakban, melyről tudjuk, hogy az önvizsgálat és a bűnbánat ideje. Ilyenkor igyekszünk eltávolodni a világ zajától, s egy kicsit magunk felé fordulni. Saját gyarlóságunkat leginkább Isten igéjének a fényében láthatjuk meg. De ugyanezen a fényben látjuk élet-újító kegyelmét is. Gyülekezetünk különféle alkalmi, rendezvényei ezt a célt szolgálják. • Minden hónap első szerdáján este 7 órai kezdettel női bibliakört tartunk. Szeretettel hívunk és várunk minden kedves érdeklődőt az Ige tanulmányozására. • Örömmel közöljük, hogy a Nőikör elnöke Szeebach Etelka testvérünk lett. • Március 2-án 12:30-kor "Luther" ebédet tartunk. Menü: Babléves, palacsinta. • Március 13-án a Férfikör és a Nőikör tartja gyűlését este 7:30-kor. • Reménységünk szerint február második felében vendég érkezik gyülekezetünkbe Magyarországról, Dénes Ilona csurgói lelkészű személyében, aki igehirdetéssel is szolgál majd közöttünk. • Virágvasárnap (március 23-án) süteményvásárt tartunk, nagyszombaton (március 29-én) pedig kolbászt készítenek. Megrendelésüket kérjük leadni v. Kemes László főgondnoknál (741-0392). • Ünnepi Istentiszteleteink: március 27-én, nagycsütörtökön este 7:30-kor angolul, úrvacsoraosztással; március 28-án, nagypénteken de. 10:45-kor és este 7:30-kor (passióolvasás) magyarul, mindkét szer úrvacsoraosztással; március 30-án, húsvétvasárnap reggel 8-kor angolul, úrvacsoraosztással, s a két Istentisztelet között kb. 9:15-kor húsvéti reggeli az angol Nőikör rendezésében. • Végül szomorú, de a feltámadás reménységében bízó szívvel közöljük, hogy január 15-én az élet és halál Ura magához szőlította özv. Dolesch Gyuláné, sz. kövecsesi Dancs Melinda testvérünket. Gyülekezetünk hűséges tagja 89 esztendővel. Utolsó útján az 50. Zsoltár 15. verse kísérte: "Hívj segítségül engem a nyomorúság idején, és megszabadítlak, és te dicsősítesz engem." —TZ.

* * *

TORONTO

Lelkész: Bernhardt Béla főesperes

Templom: First Lutheran Church, 116 Bond Street — Lelkészi hivatal (minden posta ide küldendő): 9715 Lake Avenue, Cleveland, Ohio 4102, USA; telefon: (216) 631-5007. — Istentisztelet (július, augusztus kivéve) a hó második és negyedik vasárnapján du. 4 órakor. — Felügyelő: dr. Raschka László, telefon: (416) 783-6938.

A hideg idő ellenére is szépszájú gyülekezetet fogadtunk a torontói magyar egyházak évenként szokásos, idén immár 28. ökumenikus áhítata alkalmából. Az igehirdetés szolgálatát Ft. Máté József S.J. és Nt. Bernhardt Béla végezte, a liturgikus szolgálatokat pedig Ft. Békési István S.J., Nt. Horváth Lóránd, Ft. Jaschkó Balázs S.J., Nt. Mező Pál, Nt. Oláh Lajos, és

Nt. Vass Zoltán. Az áhítat rendjét gazdagította a Szent Erzsébet Egyház "Scola Cantorum" énekkara, a gyülekezeti éneklést orgonán kíséror Zudubán György karnagy vezetésével, továbbá Mező Éva szólista Oláh Imre kíséretével. Mindnyájuknak köszönjük a közreműködést. S megköszönjük asszonytestvéreinknek dr. Körös Jánosné nőegyleti elnöknő szervezésében, hogy oly gazdagon terítették meg a szeretetvendégség asztalát. • Megszomorodva bár, de a feltámadás örvendetes bizonyosságával búcsúztunk el kedves asszonytestvérünkötől, néhai Takács Mihály presbiterünk feleségétől, Jolán nénitől, 83 éves volt. Nyugodjék Megváltó Ura örök békéjében. • **Fontos közlemény: Meghirdetjük ezen a helyen is 1997. évi rendes közgyűlésünket, melyre hittestvéreinket szeretettel hívjuk és várjuk. A közgyűlést 1997. február 23-án tartjuk meg, közvetlenül a du. 4 órakor kezdődő Istentisztelet után.** • Tekintettel arra, hogy az *Erős Vár* legközelebbi száma csak április elején jelenik meg, már előre jelezzük, hogy a március 23-án esedékes Istentiszteletet nem tartjuk meg. Ezzel szemben Istentiszteletet tartunk március 28-án, nagypénteken (passzióolvasással és úrvacsoraosztással) és március 30-án, húsvétvasárnap (úrvacsoraosztással). Mindkét alkalommal a szolgálatot du. 4 órai kezdettel Nt. Tamásné Molnár Éva végzi. • Ismételtlen kérjük, jegyezzék elő részvétellel az április 27-én tartandó, a gyülekezeti alakulás 70. évfordulóját ünneplő Istentiszteletünket. Ezalkalommal velünk ünnepel és igét hirdet Ft. D. Huras William, egyházkerületünk püspöke. Az Istentiszteletet fogadás követi. Részletekről a közgyűlés után kiadandó körlevélben lesz tájékoztatás. • "Jézus Krisztus engesztelés a mi bűneinkért, de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is" (János 2:2). • A bűnbánat bőjti útja vezessen el mindnyájunkat a húsvéti feltámadás áldott öröméhez. —BB.

KÖNYVPIAC

Iratterjesztésünkben megrendelhető az alábbi könyvek @US\$5 beküldésével (kivéve ahol más ár van feltüntetve). Csekkeket kérjük **Hungarian Conference — ELCA** névre és 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102 címre küldeni.

Biblia, teljes újfóditás.

Újszövetség, Károlyi—Ceglédi szöveg

Brachna Gábor: Útmutató a Biblia olvasásához.

Fabiny Tamás: Keken András életregénye.

Gémes István: Hiszek.

Herényi István: Egyházi jogi tükör.

Keken András: Deákteri esték.

E. J. Kúnos: Missionary Memoirs. US\$20.

Kemény Péter: Negyedórás Isten előtt.

Ordass Lajos: A keresztfá tövében.

Ordass Lajos: Önéletrajzi írások I.

Ordass Lajos: Önéletrajzi írások II.

Péterfia Karola: Egyéves háború. US\$3.

Pohjanpää/Molnár: Egyháztörténeti arcképcsarnok.

Terray László: Izrael és az evangélium. US\$2.

Terray László: Küldetésben.

Terray László: Nem tehetett mást.

Túróczy Zoltán: Ne félj.

Veöreös Imre: A harmadik út.

Veöreös Imre: A középpont felől.

LEGKÖZELEBBI LAPZÁRTA

1997. március 15.

*

Hírek, gyülekezeti hírek, cikkek időbeni beküldését ezúton is kéri

—a Szerkesztőség

Mindennapi kenyér

Útmutató a Biblia olvasásához

1997. MÁRCIUS

1. Máté 12:38-42 — Lukács 19:11-17

BŐJT 3. VASÁRNAPJA

Heti ige: Lukács 9:62

- 1 Korinthus 1:22-25 — János 2:13-12
- 1 Péter 1:13-21 — Lukács 19:28-40
- Márk 9:38-41 — Lukács 19:41-48
- Márk 14:43-52 — Lukács 20:1-8
- Jeremiás 20:7-13 — Lukács 20:9-19
- Ezékiel 13:17-23 — Lukács 20:20-26
- Márk 8:10-21 — Lukács 20:27-40

BŐJT 4. VASÁRNAPJA

Heti ige: János 12:24

9. Efézus 2:4-10 — János 3:14-21
- János 6:23-29 — Lukács 20:41-44
- Filippi 1:15-21 — Lukács 20:45—21:4
- Márk 14:53-65 — Lukács 21:5-19
- Mózes 8:2-3 — Lukács 21:20-28
- János 10:17 — Lukács 21:29-38
- Ámos 8:11-12 — Lukács 22:1-6

BŐJT 5. VASÁRNAPJA

Heti ige: Máté 20:28

16. Zsidók 5:7-9 — János 12:20-23
- 1Mózes 22:1-13 — Lukács 22:7-23
- 4Mózes 21:4-9 — Lukács 22:24-30
- Márk 14:66-72 — Lukács 22:31-38
- Jób 19:21-27 — Lukács 22:39-46
- János 11:47-54 — Lukács 22:47-53
- János 17:1-8 — Lukács 22:54 — 62

VIRÁGVASÁRNAP (BŐJT 6. VASÁRNAPJA)

Heti ige: János 3:14-15

23. Filippi 2:5-11 — Márk 11:1-10
- Márk 14:3-9 — Lukács 22:63-71
- János 12:27-33 — Lukács 23:1-12
- Márk 15:1-15 — Lukács 23:13-32
27. NAGYCSÜTÖRTÖK
1 Korinthus 10:16-21 — Márk 14:12-26
28. NAGYPÉNTEK
Ézsaiás 52:13—53:12 — János 19:17-30
29. Jónás 2:3-10 — Lukács 23:33-56.

HÚSVÉT: A FELTÁMADÁS ÜNNEPE

Heti ige: Jelenések 1:18

30. 1 Korinthus 15:19-38 — Márk 16:1-8

31. HÚSVÉTHÉTFŐ

1 Korinthus 5:6-8 — Lukács 24:1-35

1997. ÁPRILIS

150. Zsoltár — Lukács 24:36-49
- 2Timóteus 2:8-13 — Lukács 24:50-53
148. Zsoltár — Zsidók 1:1-14
- 1 Korinthus 15:35-49 — Zsidók 2:1-9
- 1 Korinthus 15:50-58 — Zsidók 2:10-18

HÚSVÉT 2. VASÁRNAPJA

Heti ige: 1Péter 1:3

6. 1János 5:1-6 — János 20:19-31
- 1Péter 1:22-25 — Zsidók 3:1-6
- 2Timóteus 2:1-5 — Zsidók 3:7-19
- 1János 2:12-17 — Zsidók 4:1-13
- Márk 16:9-20 — Zsidók 4:14—5:10
- Jelenések 7:17-19 — Zsidók 5:11—6:8
- Ézsaiás 25:8-9 — Zsidók 6:9-20

HÚSVÉT 3. VASÁRNAPJA

Heti ige: János 10:14

13. 1János 1:1—2:2 — Lukács 24:36-49
- 5Mózes 18:15-19 — Zsidók 7:1-10
- Máté 26:31-35 — Zsidók 7:11-22
- János 21:15-19 — Zsidók 7:21-28
- 1Péter 5:1-4 — Zsidók 8:1-13
- Ezékiel 34:23-31 — Zsidók 9:1-10
- János 10:27-30 — Zsidók 9:11-15

HÚSVÉT 4. VASÁRNAPJA

Heti ige: 2Korinthus 5:17

20. 1János 3:1-2 — János 10:11-18
- Efézus 4:17-14 — Zsidók 9:16-28
- Jób 38:31-38 — Zsidók 10:1-18
- 2Korinthus 4:16-18 — Zsidók 10:19-25
- Róma 1:18-25 — Zsidók 10:26-39
27. Márk evangélista emléknapja
2Timóteus 4:6-11 — Márk 1:1-15
- Galácia 5:1-6 — Zsidók 11:1-7

HÚSVÉT 5. VASÁRNAPJA

Heti ige: Zsoltár 98:1

27. 1János 3:18-24 — János 15:1-8
- Jakab 1:17-21 — Zsidók 11:8-22
- János 6:66-69 — Zsidók 11:23-31
- Máté 21:14-22 — Zsidók 11:32-40

—(L/LBW)

ERŐS VÁR
BOX 602148
CLEVELAND, OH 44102

PERIODICALS POSTAGE
PAID
CLEVELAND, OHIO

ELŐFIZETÉSE
LEJÁRT-E?